

Daně - státní rozpočet

Ing. Iva Rašková

Ekonomika
3. ročník

2025/2026

Obsah

1 Státní rozpočet

Podstata státního rozpočtu

- Státní rozpočet je **základní finanční plán státu** na jeden kalendářní rok.
- Určuje, **kolik peněz stát získá (příjmy) a na co je vynaloží (výdaje)**.
- Je nejdůležitějším nástrojem hospodářské a rozpočtové politiky vlády.
- Státní rozpočet sestavuje vláda a schvaluje **Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR**.
- Je součástí širšího systému **veřejných financí**.

Funkce státního rozpočtu

- **Alokační funkce** – financování veřejných statků a služeb (školství, obrana, zdravotnictví).
- **Redistribuční funkce** – přerozdělování příjmů prostřednictvím daní a sociálních transferů.
- **Stabilizační funkce** – ovlivňování ekonomické stability a růstu, boj s inflací a nezaměstnaností.
- Rozpočet slouží také k podpoře regionálního rozvoje a investic.

Struktura státního rozpočtu

- Státní rozpočet se skládá ze tří hlavních částí:
 - **Příjmy státu** – daně, poplatky, příjmy z majetku, dotace z EU aj.
 - **Výdaje státu** – financování veřejných služeb, investic, důchodů, školství, obrany.
 - **Saldo rozpočtu** – rozdíl mezi příjmy a výdaji.
- Podle salda může být rozpočet:
 - **Vyrovnaný** – příjmy = výdaje,
 - **Schodkový** – výdaje > příjmy,
 - **Přebytkový** – příjmy > výdaje.

Příjmy státního rozpočtu

- Hlavní složkou jsou **daňové příjmy**:
 - daň z příjmů fyzických a právnických osob,
 - daň z přidané hodnoty (DPH),
 - spotřební daně,
 - clo a správní poplatky.
- **Nedaňové příjmy** – např. příjmy z majetku státu, pokuty, poplatky.
- **Kapitálové příjmy** – prodej majetku, výnosy z investic.
- **Přijaté dotace a prostředky z EU fondů.**

Výdaje státního rozpočtu

- Výdaje představují, kam stát prostředky vynakládá:
 - důchody a sociální dávky,
 - školství a vzdělávání,
 - zdravotnictví a sociální péče,
 - obrana, bezpečnost a justice,
 - investice do infrastruktury, vědy a výzkumu,
 - splátky státního dluhu.
- Výdaje se rozdělují podle kapitol (např. Ministerstvo financí, školství, vnitra apod.).

Rozpočtové hospodaření a deficit

- Pokud jsou **výdaje vyšší než příjmy**, vzniká **rozpočtový schodek (deficit)**.
- Schodek je nutné financovat např.:
 - vydáním státních dluhopisů,
 - přijetím úvěrů nebo půjček,
 - využitím rezerv státu.
- Souhrn všech deficitů tvoří **státní dluh**.
- Dlouhodobě vysoký dluh zatěžuje budoucí rozpočty úroky a splátkami.

Příklad z praxe – státní rozpočet ČR 2025

Ukazatel	Rozpočet 2025 (v mld. Kč)
Příjmy	2 248
Výdaje	2 388
Saldo (schodek)	-140

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, návrh státního rozpočtu 2025.

Význam státního rozpočtu pro ekonomiku

- Umožňuje fungování státu a financování veřejných služeb.
- Slouží k ovlivňování ekonomiky prostřednictvím veřejných investic a výdajů.
- Umožňuje přerozdělovat bohatství a zajišťovat sociální soudržnost.
- Poskytuje jistotu občanům – financuje školství, zdravotnictví, důchody a bezpečnost.
- Odráží politické priority vlády a stav ekonomiky země.

Shrnutí

- Státní rozpočet je plán příjmů a výdajů státu na jeden rok.
- Schvaluje jej Poslanecká sněmovna, sestavuje vláda.
- Příjmy tvoří především daně, výdaje financují veřejné služby.
- Může být vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový.
- Slouží jako nástroj hospodářské politiky a odráží ekonomické cíle státu.

Opakovací otázky

- 1 Co je to státní rozpočet?
- 2 Kdo ho sestavuje a kdo schvaluje?
- 3 Jaké jsou hlavní funkce státního rozpočtu?
- 4 Uveď příklady příjmů a výdajů státu.
- 5 Co znamená pojem rozpočtový schodek?

Doplňující úkol

- Vyhledej aktuální návrh státního rozpočtu ČR pro rok 2025.
- Zjisti, které kapitoly (ministerstva) mají nejvyšší výdaje.
- Zamysli se, jak by měl stát snižovat rozpočtový schodek.